

Wéér zo'n brief vol Tweede Kamerwoorden

Eigenlijk praten ze over dezelfde zorgen als andere mantelzorgers. Hoe houd ik het vol? Hoe kan ik voorzieningen aanvragen? En toch is de bijeenkomst, deze bewolkte zomerdag in de Utrechtse wijk Kanaleneiland net even anders.

Achterin de zaal zitten twee dames klaar om handen met henna te versieren. Tussendoor gaat een vrouw rond met baklava. En de meerderheid van de aanwezige dames draagt een hoofddoek. De Marokkaanse vrouwen, beleidsambtenaren en WMO-loketmedewerkers zijn hier vandaag op uitnodiging van de Marokkaanse vrouwenvereniging Al Amal, Steunpunt Mantelzorg Utrecht en het platform GGz.

Sinds een half jaar houden Al Amal en Steunpunt Mantelzorg Utrecht bijeenkomsten voor Marokkaanse vrouwen over mantelzorg. En met succes: de vrouwen melden zich massaal aan. In de beschermende omgeving van vrouwen onder elkaar praten ze over hun zorgen, hun zieke naasten, hun geworstel met instanties.

Theatergroep Altrecht Talent toont in vier soms hilarische scènes de dagelijkse realiteit van de mantelzorgers. Komt u voor huishoudelijke hulp bij het WMO-loket? Neemt u maar plaats in de wachtkamer! Is de accu van uw scootmobiel kapot? Helaas, u heeft dit jaar al de scootmobiel gekregen, dus komt u volgend jaar pas in aanmerking voor een nieuwe accu. De aanwezige vrouwen knikken, gniffelen, schateren soms om de voor hen bekende voorvallen. "Wij leven in die situaties."

De bureaucratische rompslomp is veel autochtone mantelzorgers al een doorn in het oog, voor veel Marokkaanse vrouwen is het een onneembare hindernis.

"Ik word gek van al die papieren," zegt een moeder van een levensbedreigend zieke zoon. Vrouwen die alle verplichte taalcursussen met succes hebben afgerond, hebben niet voldoende kennis om moeilijke brieven van instanties te begrijpen. De brieven en formulieren staan vol 'woorden uit de Tweede Kamer'. "Ik ben analfabeet en krijg bijna elke dag een brief," vertelt een van de aanwezige vrouwen. "Ik ga ermee naar het loket om te vragen of het een belangrijke brief is of reclame."

De oplossingen? Minder formulieren, brieven in gemakkelijker Nederlands, onze problemen serieus nemen. En benoem één contactpersoon per cliënt, somt de zaal op. Dat is nog niet meteen vandaag geregeld. Toch biedt een WMO-loketmedewerker deze ochtend al een stukje van de oplossing. Ze legt uit wat je kunt doen als een hulpmiddel niet goed werkt en wat je kunt doen als de leverancier niet z'n best doet.

Hier en daar wordt een traantje weggepinkt als Altrecht Talent het leven van een jonge mantelzorger uitspeelt.

'Rachida' zorgt voor haar veeleisende zieke moeder, waardoor ze vaak te laat op school komt. Als ze voor de zoveelste keer te laat komt, dreigt de school de inspectie erbij te halen. 'Rachida' zakt huilend in elkaar. Hoe moet ze dit nu weer oplossen?

"We horen van veel ROC-scholen dat kinderen te laat komen of zelfs stoppen met school omdat ze thuis voor hun zieke ouders, broertje of zusje moeten zorgen," vertelt Habiba Chrifi van Steunpunt Mantelzorg Utrecht. De vrouwen in de zaal vertellen dat instanties van grote kinderen verwachten dat ze helpen in het huishouden en daarom geen vergoeding voor huishoudelijke zorg bieden. Je eigen troep opruimen, dat moet elk kind. Maar niet het hele huis, vinden de vrouwen.

"We moeten om onze jongens en meisjes denken. Als we ze hun opleiding niet laten afmaken, verwoesten we hun toekomst."

Na deze ochtend vol emotionele verhalen is het tijd voor een lunch, met deegflapjes en mediterrane salades. Het was een zinvolle bijeenkomst, concluderen de Marokkaanse vrouwen, ambtenaren en WMO-loketmedewerkers. "Ik wist niet dat er in de wijk een WMO-loket was," zegt een van de Marokkaanse vrouwen. "Dat heb ik vanochtend voor het eerst gehoord."

Mantelzorg in verschillende culturen

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor mantelzorg binnen allochtone bevolkingsgroepen. Cultuur en omstandigheden hebben invloed op het leven van de mantelzorgers.

Zorg in eigen kring

De zorg voor ouderen wordt in allochtone bevolkingsgroepen vaker in eigen kring opgelost. Ongeveer de helft van de Marokkaanse 55-plussers en 30 procent van uit Turkije afkomstige ouderen krijgt hulp van kinderen of partner. Dit geldt voor 21 procent van de Surinaamse ouderen, 10 procent van Antilliaanse ouderen en 10 procent van de autochtone Nederlanders.

Een ander aan het bed?

Ouderen van Turkse of Marokkaanse afkomst maken weinig gebruik van thuiszorg. Dat heeft te maken met taalproblemen tussen hulpverlener en familie. Vrouwen, die mantelzorg verlenen, staan soms wel open voor professionele zorg. Het overleg loopt echter meestal via de mannen, die daarin wat meer afhouden. De indicatie moet uit tijdgebrek steeds vaker telefonisch gebeuren, terwijl dat bij Turkse en Marokkaanse families vanwege de taalbarrière vaak niet werkt. Ook is de eigen bijdrage voor thuiszorg vaak een probleem.

Opname? Dat nooit!

Allochtone en Surinaamse Nederlanders wonen geregeld in een verzorgingshuis (in 2003 was dat 9 procent van de autochtone 65-plussers, 10 procent van de Surinamers). Van de 65-plussers van Molukse, Antilliaanse en Turkse afkomst woonde in 2003 bijna niemand in een verzorgingshuis. Onder Marokkaanse 65-plussers was dat percentage zelfs 0.

Jonger oud

Niet-westerse allochtone vrouwen zijn vaak minder gezond en hebben meer fysieke beperkingen dan vrouwen van Nederlandse afkomst. Daardoor doen ze een aantal jaar eerder dan Nederlandse vrouwen een beroep op mantelzorg.

De Sandwichgeneratie

Als je tegelijkertijd voor je opgroeiende zieke kinderen én voor je zieke (schoon)ouders zorgt, dan behoor je tot de Sandwichgeneratie. Vrouwen van Marokkaanse afkomst worden eerder geconfronteerd met deze dubbele zorg dan hun Nederlandse generatiegenoten. Marokkaanse vrouwen worden jonger moeder, krijgen meer kinderen, zorgen dus langer voor hun gezin en worden eerder geconfronteerd met gezondheidsklachten bij hun ouders.

Een steuntje in de rug

Hulp en steun vanuit de omgeving is belangrijk voor mantelzorgers. Allochtone mantelzorgers weten vaak niet wat er mogelijk is. Ze weten vaak niet van het bestaan van een Steunpunt Mantelzorg, maar hebben wel veel behoefte aan informatie. Mantelzorgers die de mogelijkheden wel kennen, maken daar toch niet altijd gebruik van. De verzorgde vindt het niet goed, of de mantelzorgers weten niet hoe ze die hulp kunnen regelen.

Bronnen:

Mantelzorgers aan het woord, Alleato, 2007

Factsheet levenslopen in de multiculturele samenleving, E-quality, november 2005

Verpleging en verzorging, vraag en gebruik, Nationaal Kompas Volksgezondheid, RIVM, 2005

